

SPROGMUSEET

Redaktør: Ole Stig Andersen

Et umuligt sprog som eksisterer: Michif

Af Peter Bakker 23. oktober 2012 • I kategorien Amerika •

"Ja, jeg var jo lige i nærheden," sagde jeg, da jeg overraskede nogle gamle michif-venner med et besøg sidst i maj 2009. Canada er det næststørste land i verden, og når man allerede er 9.000 kilometer hjemmefra, så er en rejse på yderligere 3.000 kilometer ikke så meget. Efter en to-timers busrejse fra Ottawa, en tre-timers flyvetur fra Montreal til Winnipeg og en fem-timers køretur derfra til Camperville i Nordmanitoba, kunne jeg endelig høre michif-sproget igen! Live!

Michif tales i små lommer fra Winnipeg og vestpå

Michif er vist det mest mirakuløse sprog i verden. Udsagnsordene kommer fra indianersproget [cree](#) og navneordene fra fransk. Det er et af de få "[blandingssprog](#)" i verden, og blandt dem er michif unikt idet det kombinerer **verber** fra ét sprog med **substantiver** fra et andet. Derudover er der to adskilte lydssystemer i sproget, da de franske ord og cree-ordene lyder nøjagtig som de lyder i kildesprogene. Forestil dig at franske låneord i dansk som *restaurant*, *citron*, *religiøs* og alle de andre, altid blev udtalt som på fransk! Og i michif er *alle* navneord (på nær syv) lånt fra fransk!

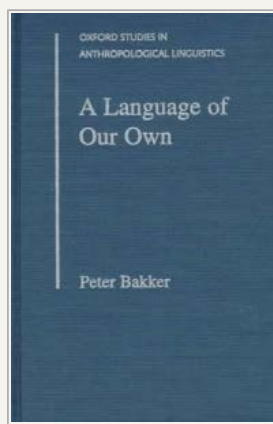
Sproget opstod i de første årtier af 1800-tallet. Det tales af folk der kalder sig selv *métis* (samme ord som "*mestiz*"). Métis-folket stammer fra franske pelsjægere og indianske kvinder, og de er et anerkendt folk i den canadiske grundlov, på samme vilkår som inuitter og indianere.

Først 150 år efter sprogets opståen blev de første ord skrevet ned. Sproget brugtes kun derhjemme, blandt dem selv. En studerende der forskede i etnobotanik hos [Turtle Mountain Chippewa](#) indianerne, opdagede at de kaldte alle de lokale planter navne som *La Belle Angelique*, *la racine noir*, *les groseilles*, *le harouge*. Beboerne på reservatet taler nemlig michif, og kun nogle få chippewa. Også de lokale dyr havde franske navne: et rådyr er *un chevreuil*, en hjort *une biche*, en coyote *un petit loup*. Hvis selv den lokale fauna og flora har europæiske navne, mens alle udtryk for handlinger er fra det lokale sprog, så er der noget specielt ved sproget.

Cree har vist en af de mest komplekse verbalbøjninger der findes. Det er umuligt at tælle hvor mange former der er. Det nært beslægtede [ojibwe](#)- eller chippewa-sprog fandtes en gang i *Guinness Book of World Records* som verdens mest komplicerede sprog: der er ikke færre end 3000 former af hvert udsagnsord!

Franske navneord er heller ikke nemme da man til hvert ord skal lære om det er hankøn (*le*) eller hunkøn (*la*). Desuden er afledninger helt uregelmæssige. I Paris bor *Paris-iens*, i Bayonne *Bayonn-ais*, i Bordeaux *Borde-lais*, i Nice *Niç-ois*, i Trois Rivières *Trifluviens*.

Michif kombinerer de sværeste dele af de to sprog i ét. Og disse dele er så tæt på originalsprogene, at cree indianere, når de hører sproget, siger: "De er temmelig gode til cree. Hvis de bare kunne komme af med de franske ord, så kunne vi forstå dem." De franske ord er vist lidt sværere at genkende, da de kommer fra kanadisk fransk og er påvirket af nogle indianersprog – men ikke det cree-sprog som de kombinerer det med!

Bogen om Michif udkom i 1997

Siden [min bog om sproget](#) udkom i 1997, er der meget der har ændret sig. Kun få lingvister havde hørt om det før. Inden da kendte ingen (bortset fra metisserne selv, selvfølgelig) til sproget i Canada. Men for få år siden deltog jeg i et møde hvor Canadas vicestatsminister udtalte sig om michif, og at man skulle gøre alt for at beholde dette unikke canadiske sprog. Det var et stort fremskridt, og jeg var stolt over at have bidraget til kendskabet til sproget i Canada og den store verden.

Desværre er der ingen børn der lærer sproget. Heldigvis er der nu flere sprogkurser til rådighed: Ida Rose Allard har lavet et, Rita Flamand og undertegnede sammen med [Norman Fleury](#), og en gruppe métis arbejder på et nyt og bedre et som udkommer i år. I de sidste år er der udkommet fem-seks bøger på sproget, mest for børn.

Vi håber på en mirakel. Der er nu mindst fire-fem unge Métis der, takket være et *Master-Apprenticeship Program*, har lært sproget så de kan føre en samtale på det. Programmet går ud på at en ung person bor hos en ældre person i tre til seks måneder, hvor de kun bruger indianersproget, i dette tilfælde michif. En rig dame i Japan, som ønskede at bruge sine penge på at redde sproget, har sponsoreret nogle af dem.

Her en lille dialog på michif, hvor jeg interviewer Grace Zoldy-Ledoux om sprogsituationen i hendes by. Praktikant Dale McCreery har kun været der i en uge, men han blander sig også allerede i samtalen.

Besøg [The Virtual Museum of Métis History and Culture](#) på [www.metismuseum.ca](#) og [Gabriel Dumont Institute of Native Studies and Applied Research](#) på [www.gdins.org](#)

Seneste sprognyheder

4/5	Sprogforskerne fandt en skat i skoven politiken.dk
27/4	Lille indsats styrker små børns sprog www.dr.dk
26/4	Lad os komme det danske 'jantekomma' til livs politiken.dk
23/4	Ud med sproget - Berlingske Mener www.b.dk
20/4	Unikt runefund i centrum af Odense videnskab.dk
4/1	John Holm, Pioneer in Linguistics, Dies at 72 www.nytimes.com
10/8	Young women, give up the vocal fry and reclaim your strong female voice www.theguardian.com
20/5	Bill Funding Native Language Programs Passes mtpr.org
17/5	Sounds Of The Pilbara II: Songs In Language finishes recording - WAM - West Australian Music wam.org.au
13/5	Seven US Senators Introduce Bill to Promote Preservation of American Indian Languages - Native News Online nativenewsonline.net

FLERE NYHEDER >>>

Verdens sprog på Sproguseet.dk på et større kort

Mere i kategorien 'Amerika'

En indfødt canadisk skrift: indiansk og inuktitut stavelsesskrift
 Mi'kmaq og deres forsvundne skrift
 Innu-sproget i Canada – og deres musik, litteratur og poesi
 Canadas indianere

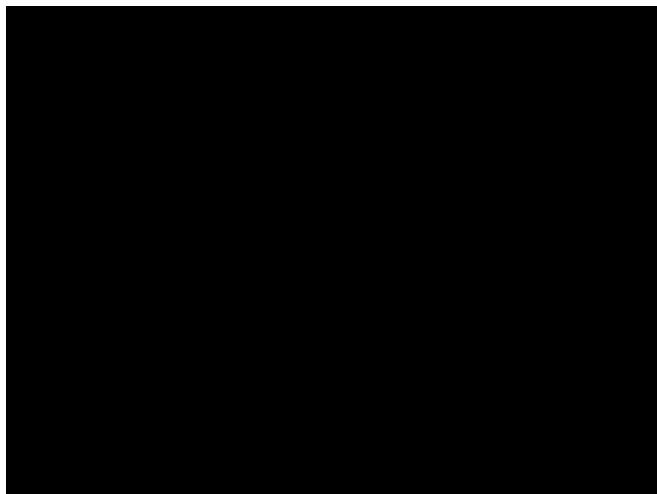
Nye kommentarer

Arturo til Hebraisk: Et genoplivet sprog eller et nyt sprog?
 Yunus til Two Turkish Loanwords in Swedish
 Sonstige til Den Danske Ordbog på nettet
 Mads Haupt til Er det forkert at splitte sammensatte ord?
 Monica Scheuer til Jødiske efternavne
 jane til Jødiske efternavne
 InglÉS til Sprogene i Mozambique
 Birgit Eggert til Hvad er der blevet af Maren?
 Grethe Movsing til Hvad er der blevet af Maren?
 Henrik Klindt-Jensen til Ded borriñholmska måled

Artikler om

Indholdet af interviewet illustrerer hvor truet sproget er: Kun de gamle i byen taler michif, mens yngre generationer taler engelsk. I hendes egen familie kan kun det ældste barn tale sproget, den mellemste kan måske, men tør ikke, mens den yngste kun taler få ord, men hun kan forstå det. Grace Zoldy-Ledoux taler i øvrigt hverken cree eller fransk, kun blandingssproget michif. Og et andet indianersprog, [saulteaux](#).

Optaget i Camperville, Manitoba, den 28. maj 2009. Til stede: Peter Bakker (PB), Dale McCreery (DM), Grace Zoldy-Ledoux (GZL). Blaine Ledoux (BL) filmer.

Franske ord er *kursive*, engelske ords **fede**, cree-ord med normale bogstaver. Oversættelsen af de franske ord er også med *kursiv*. Her kan Sproguseet i øvrigt præsentere en verdenspremiere: en direkte oversættelse fra michif til dansk.

PB	Mihcheetiwak kaa-piikishkweechik oota Camperville ?	Er der mange her i Camperville der taler sproget?
GZL	Aaa, yee, mihcheetiwak, <i>lii vyeu pii lii vyeu</i> eekwa. Noo awiyek <i>lii zhenn</i> [les jeunes]	Åh ja, der er mange, <i>ældre mænd og kvinder</i> . Ingen af <i>de unge</i>
	Apishiis <i>lii zhenn, deu u trwaa</i> ota ayaawak piikishweewak ayi.. <i>aan Michif</i> .	En lille smule blandt <i>unge, to eller tre</i> er der her, de taler øhh, <i>Michif</i>
	But <i>lii vyeu kahkiyaaw .. kahkiyaaw keekach an Michif</i> piikishkweewak.	Men de gamle , allesammen, stort set alle taler <i>de Michif</i>
	But. <i>Trwaa lii laang</i> ayish oota Camperville piikishkweewak: <i>Li Michif, Sootoo, eekwa li Kri</i>	Men her i Camperville taler vi <i>tre sprog</i> : <i>Michif, Saulteaux/Ojibwe og Cree</i>
PB	makikwee <i>langle</i> ?	Ingen <i>engelsk</i> ?
GZL	<i>Lii zanfan langle</i> piikishkweewak. Kiishta miina <i>aann Angle</i> piikishkweewak, <i>aann angle</i> . Eekwa kahkiyaw awiyek <i>aann anglee</i> piikishkweewak.	<i>Børnene</i> taler <i>engelsk</i> . Du også, <i>engelsk</i> taler de, <i>engelsk</i> . Og alle sammen taler de også <i>engelsk</i> .
	Maaka you know , ayaawak <i>aann Michif</i> eepiikishkweechik eekwa <i>aan sooteu pi li kri</i> .	Men du ved, der er dem der taler <i>Michif</i> og <i>Saulteaux</i> og <i>Cree</i> .
	Niyanaan niya taapitawi <i>an Michif</i>	Os, jeg altid <i>Michif</i> .
	Oota nikinaahk taapitawi <i>an Michif, yaenk [= rien que] li Michif</i>	Her i huset altid <i>Michif, intet andet end Michif</i> .
	ooki nooti taapitawi <i>an Michif</i> pishishik .	Altid <i>Michif</i> , intet andet.
	Kiyyaam achi oka wiyawaaw	Uanset de andre.
	Gail <i>ma fiy ana, la pleu vyeu</i> , eekwana <i>aan Michif</i> piikishkweew kwayesh.	Gail <i>min datter</i> , hun, <i>den ældste</i> , hun taler godt <i>Michif</i> .
	Melody eekwa <i>mon beebii</i> , no... nishituhtam.	Melody <i>derimod, min yngste datter, ikke...</i> hun forstår det.
	eekwana, <i>no... mon beebii</i> nishituhtam, <i>noo</i> piikishkweew ati piko kiikwee.	Hun <i>ikke. Min yngste</i> forstår det, hun taler det <i>ikke</i> , kun meget lidt.
PB	Eekwa Blaine ?	Og Blaine ?
GZL	Blaine ? <i>No</i> . Nisitohtam, but ditem <i>en langle</i> . <i>No</i> kuchiw eekwa.. <i>Aann angle</i> .	Blaine ? <i>Nej</i> . Han forstår, men han taler til mig <i>på engelsk</i> . Han prøver vel <i>ikke.... Engelsk</i> .
PB	Maaka <i>lii portrae</i> utinam.	Man han ta'r <i>billeder og film</i> .
GZL	<i>lii portrae</i> wiya utinam.	Han ta'r <i>billeder</i> .
DM	<i>lii zaanfaan ... li Soodeu</i> ?	<i>Børnene Saulteaux</i> ?
GZL	<i>Li Sooteu</i> ? Blain piikishweew <i>aan Sooteu</i> .	<i>Saulteaux</i> ? Blain taler <i>Saulteaux</i> .
PB	Blaine ? Taapwee chi?	Blaine , stemmer det?
BL	Miyikiye. [???	[det er <i>ojibwe</i> , det forstår jeg ikke, jeg ved ikke hvad han siger]
GZL	Hahaha! miinange means... [????]	[det blev så ikke afsløret hvad det betyder]

aktuelle sprog Alfabeter Anmeldelser arabisk

Biblen bogstaver børn Danmark Dansk Dialekter

engelsk esperanto Formidling fransk identitet

konsonanter Medier modersmål Musik Navne norsk Ord

ordbøger ordforråd oversættelse Plansprog religion

romanske sprog russisk Sjøv skriftsprog sprogdød Sproggeografi

sprogkort Sprogpolitik sprogteknologi

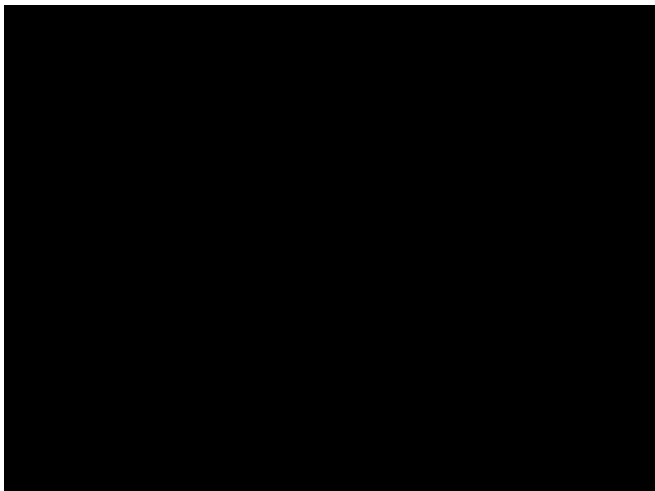
svensk truede sprog tv tyrkisk tysk Udtale

Underholdning video vokaler

Arkiv	Resources
januar 2015	Ethnologue: Languages of the World
december 2014	Forvo – All the Words in the World. Pronounced.
november 2014	LL-Map: Language and Location
maj 2014	Minority Rights Group
marts 2014	OmniGlot. Writing Systems and Languages of the World
februar 2014	UNESCO Atlas of the World's Languages in Danger
oktober 2013	UNESCO Atlas of the World's Languages in Danger
august 2013	World Atlas of Linguistic Structures (WALS)
marts 2013	World Atlas of Linguistic Structures (WALS)
januar 2013	
december 2012	
november 2012	
oktober 2012	
september 2012	Bogstavlyd
juli 2012	Dansk sprognævn
juni 2012	Den danske ordbog
maj 2012	Dialekt.dk
april 2012	dk.kultur.sprog
marts 2012	Korpus.dk
februar 2012	Nye ord i dansk på nettet (NOID)
januar 2012	Ordbog over det danske sprog
december 2011	Ordnet. Dansk sprog i ordbøger og korpus
november 2011	Sproget.dk
oktober 2011	Svenska Akademien
september 2011	Ø (Schwa.dk)
august 2011	
juli 2011	
juni 2011	
maj 2011	
april 2011	
marts 2011	
februar 2011	
januar 2011	
december 2010	
november 2010	
oktober 2010	
september 2010	
juni 2010	
maj 2010	
april 2010	
marts 2010	
februar 2010	
januar 2010	
december 2009	
november 2009	
oktober 2009	
september 2009	
august 2009	
juli 2009	
juni 2009	

maj 2009
april 2009
marts 2009

Kai fortæller at hun har besluttet at lære alle de sprog hendes forfædre talte, og nu er hun i gang med Michif. Hun er ret god til det.

Peter Bakker, lektor
Afd. f. Lingvistik, Aarhus Universitet

Læs også:

1. [Hebraisk: Et genoplivet sprog eller et nyt sprog?](#) De 22 bogstaver (plus 5 særlige slutformer) i det hebraiske alfabet (tillige med deres talværdi). Læses fra højre til venstre. Der er ingen vokaler, hebraisk er et konsonantalphabet i lighed...
2. [En indfødt canadisk skrift: indiansk og inuktitut staveleseskrift](#) I Canada bruges der en unik skrift til nogle indianersprog og Inuitsprog. Der er flere teorier om hvor den kommer fra. Der er trykt over 100 bøger med denne skriftart,...
3. [Er jiddish et døende sprog?](#) Den dansk-jiddische avis Yidishe folkshtime 30.5.1916 med portræt af den kendte jiddische digter Sholem Aleykhem Jiddish er et germansk sprog, som formentlig er opstået for ca. 1000 år siden. Det...
4. [Mere om sprogdødrab](#) I 1850 påbød Canada at alle børn af "hel- og halvblodsindianere" i alderen 9-15 skulle interneres på kostskole og lære engelsk eller fransk sprog og europæisk kultur. Der blev de...

Tagget med: algonquian-sprog, anishnabeemowin, blandingsprog, Canada, chippewa, cree, fransk, indianere, indianske sprog, métis, michif, ojobwe, revitalisering, saulteaux, sprogdød, truede sprog

Skriv en kommentar

Navn (kræves)

E-mail (kræves)

Hjemmeside

Send mig en e-mail når der kommer flere kommentarer.

